П’ять моїх найважливіших розривів — тих, які я б згадував завжди на безлюдному острові, — у хронологічному порядку:

1. Елісон Ешворт;
2. Пенні Гардвік;
3. Джекі Аллен;
4. Чарлі Ніколсон;
5. Сара Кендрю.

Ці розбиті стосунки справді завдали болю. Бачиш себе у цьому списку, Лоро? Гадаю, ти би пробралася в *десятку* найважливіших розлучень, але серед п’ятірки найзначущіших місця тобі немає; ці місця зарезервовані за таким приниженням і розбитим серцем, якого ти просто не здатна забезпечити. Може, це звучить жорстокіше, ніж планувалося, але річ у тім, що ми надто старі, аби завдавати одне одному жалю і болю, і це добре, а не погано, тож не сприймай свою відсутність у цьому списку як особисту образу. Ті часи минули, і туди їм, до дідька, й дорога; в ті роки нещасливість справді мала велике значення. Зараз це лише прикра неприємність, як холод чи безгрошів’я. Якщо ти справді хотіла зіпсувати мені життя, треба було з’явитися в ньому раніше.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

1. ЕЛІСОН ЕШВОРТ (1972)

Зазвичай ми ледь не щовечора сновигали парком за рогом неподалік від мого будинку. Я жив у Гертвордширі, але так само міг би мешкати в будь-якому передмісті в Англії: то було таке типове передмістя із типовим парком — за три хвилини від дому, навпроти купки крамниць (супермаркет *VG*, газетний магазинчик, винний магазинчик). Ніщо навколо не вказувало на географічні координати місця твого перебування; якщо крамнички працювали (а вони зачинялися о п'ятій тридцять, по четвергах — о першій, а по неділях не відчинялися взагалі), то можна було зайти до газетяра й зазирнути до якогось місцевого видання, але й це не завжди дало б достатню підказку.

Нам було по дванадцять чи тринадцять років, ми нещодавно віднайшли для себе іронію — або, принаймні, щось таке, що я пізніше ідентифікував як іронію: дозволяли собі гойдатися на гойдалках, каруселі та інших дитячих забавках, що іржавіли в тому парку, лише тоді, коли могли вдатися до певної свідомої іронічної відстороненості. Ми або вдавали неуважність (для цього зазвичай пасували насвистування, базікання, крутіння в руках недопалка чи пачки сірників), або заграва-ли з небезпекою — зістрибували з гойдалок, коли вони злітали якнайвище, заскакували на карусель, коли вона крутилася якнайшвидше, звисали з краю гойдалки-човника, аж поки вона не сягне ледь не вертикального

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

положення. Якщо довести, що дитячі розваги загрожують вибити тобі мізки, — то вони наче й стають прийнятними.

Утім, коли ішлося про дівчат, іронія тут-таки зникала. Бракувало часу, щоб її бодай виробити. Ось однієї миті дівчат просто не існувало, вони геть нас не цікавили, а в наступний момент ти вже не міг їх не помічати — вони були всюди, зайняли собою весь простір. Однієї миті ти хотів настукати якійсь по голові, бо це твоя сестра чи сестра знайомого, а в наступний момент тобі хочеться... насправді, й невідомо до ладу, чого ж саме хочеться, але чогось такого. Ледь не з дня на день усі ці сестри (а тоді ще іншого типу дівчат не існувало) стали цікавими, навіть *бентежними*.

Ти ба, що ж змінилося порівняно з попереднім станом? Голос почав ламатися? Але це не справляло аж такого впливу, справді, — додавало радше недолугості, ніж бажаності. А поступова поява волосся на лобку трималася в секреті, строго між нами й товаришами з Y-хромосомою, і мали минути роки, перш ніж представниці протилежної статі отримають змогу пересвідчитися, що волосся там, де й має бути. У дівчат натомість цілком явно округлялися груди, а з тим вироблялася й нова хода: вони ходили, переплівши руки на грудях, і цією позою одночасно приховували те, що сталося, й привертали до цього увагу. А тоді з'явилися макіяж і парфуми, незмінно дешеві, нанесені невміло й часом комічно, та все одно це був жаский знак: ситуація змінилася — без нас, поза нами, в нас за спиною.

Я почав гуляти з однією з них... ні, не так, бо мого внеску в це рішення не було жодного. Але так само й не

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

скажу, що вона почала гуляти зі мною: фраза «гуляти з кимось» сама по собі проблемна, бо передбачає певний паритет і рівність. А насправді сталося ось що: сестра Девіда Ешворта Елісон відділилася від дівчачої групки, яка збиралася щовечора на лавочці, забрала мене з собою, під своє крило, й повела геть від гойдалки.

Не пригадаю точно, як вона це зробила. Не думаю, що й тоді усвідомлював, як так сталося, бо посередині нашого — мого — першого поцілунку піймав себе на абсолютному спантеличенні, зовсім не міг пояснити, як це ми так зблизилися з Елісон Ешворт. Навіть до ладу не знав, як опинився в її частині парку, далеко від її брата, Марка Ґодфрі й решти, як вона відійшла від своєї компанії, чому схилилася до мого обличчя так, що я мусив торкнутися своїми губами її рота. Увесь цей епізод не піддається логічному поясненню. Та всі ті події сталися, а потім (майже всі) повторилися наступного вечора і ще через день.

Навіщо я тоді це робив? І навіщо вона це робила? Бажання поцілувати людину отак — у губи, із язиком тощо — означає, що хочеться й усього іншого: сексу, походів у кіно по п'ятницях, компанії та розмов, спільного товариства друзів та родичів, «Грипекса» в ліжко під час хвороби, ще одну пару вух для моїх платівок і компакт-дисків, може, маленького хлопчика на ім'я Джек і маленьку дівчинку на ім'я Голлі або Мейсі (ще не вирішив). Але з Елісон Ешворт я нічого такого не хотів. Ані дітей — бо ми самі були діти, ані кіно в п'ятницю ввечері — бо ми ходили по суботах уранці, ані «Грипексу» — бо його давала мені мама, ані навіть сексу — особливо не сексу, боже, тільки не сексу,

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

цього найбруднішого й найжахливішого винаходу початку сімдесятих.

Тож який сенс мали всі ці милощі? Правда в тім, що жодного; ми просто губилися в темряві. Дрібка імітації (станом на 1972 рік я бачив поцілунки у виконанні: Джеймса Бонда, Саймона Темплара, Наполеона Соло, Барбари Віндзор, Сіда Джеймса чи, може, Джима Дейла, Елсі Таннер, Омара Шарифа і Джулі Крісті, Елвіса та численних інших чорно-білих людей, на яких полюбляла дивитися мама, хоча вони ніколи не хитали головами з боку в бік); дрібка залежності від гормонів; дрібка тиску з боку однолітків (Кевін Банністер та Елізабет Барнс уже багато тижнів займалися цим як пара); дрібка сліпої паніки... в цьому не було усвідомленості, бажання чи задоволення, хіба що незнайоме й помірно приємне відчуття теплоти всередині тіла. Ми були маленькими тваринами, та це не значить, що до кінця тижня вже зривали одне з одного майки; таким чином ми, метафорично кажучи, почали обнюхувати одне одному під хвостом, і запах виявився не таким уже й відразливим.

Та послухай, Лоро. На четвертий вечір наших стосунків я нагодився до парку — а Елісон сиділа на лавці, обвивши рукою Кевіна Банністера, тоді як Елізабет Барнс зникла з поля зору. Ніхто — ані Елісон, ані Кевін, ані я, ані сексуально непосвячені йолопи, які зависали на краю гойдалки-човника, не пустили про це й пари з вуст. Я застиг, уражений, зашарівся й раптом забув, як рухатися й не думати при цьому щосекунди про кожну кінцівку й частину тіла. Що робити? Куди бігти? Я не хотів битися; не хотів сидіти там із ними

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

обома; не хотів вертатися додому. Тож, значним зусиллям волі зосередившись на порожніх пачках цигарок *Players No. 6*, які маркували стежку між дівчатами й хлопцями, не дивлячись угору, назад чи навсібіч, попрямував до щільних лав одиноких хлопів, які гойдалися на човнику. Напівдорозі додому я припустився лише одного прорахунку: зупинився й глянув на годинника, хоча, на бога, що я намагався продемонструвати чи кого обдурити? Це ж яка година мала змусити тринадцятирічного хлопця відвернутися від дівчини і, відчайдушно тамуючи сльози, зі спітнілими долонями й серцем, що заходиться, попрямувати на дитячий майданчик? Звісно, не четверта по обіді наприкінці вересня.

Я стрельнув у Марка Ґодфрі цигарку й всівся на своє місце на каруселі.

— Шльондра, — сплюнув брат Елісон, Девід, і я вдячно всміхнувся йому.

Та й по всьому. Де я припустився помилки? Перший вечір: парк, цигарка, поцілунки. Другий вечір: те саме. Третій вечір: те саме. Четвертий вечір: мене кинули. Гаразд, гаразд. Може, треба було помітити якісь сигнали. Може, сам напросився. Десь у третій вечір я мав би помітити, що ми зациклилися й застрягли, за мого потурання це болото так застоялося, що вона аж заглядається на інших. Але вона би хоч спробувала сказати мені! Могла би принаймні дати мені ще кілька днів владнати все, як годиться!

Мої стосунки з Елісон Ешворт тривали шість годин (двогодинний проміжок між школою і вечірньою програмою *Nationwide*, помножений на три), тож навряд можна казати, що я до неї звик, що не знав, куди

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

подітися. Насправді зараз ледь пригадую хоч якісь деталі про неї. Довге темне волосся? Можливо. Невисока? Нижча за мене, це точно. Розкосі, майже східні очі й темний колір шкіри? Це могла бути вона, але міг бути й хтось інший. Та байдуже. Однак якби ми складали список за ступенем завданого болю, а не в хронологічному порядку, то цей випадок я поставив би на другий щабель. Приємно було би вважати, що з дорослішанням часи змінилися, стосунки стали досконалішими, жінки — не такими жорстокими, шкіра — товстішою, реакції — гострішими, інстинкти — розвиненішими. Але, здається, в усьому, що траплялося зі мною звідтоді, є елемент того вечора; усі мої романтичні історії — наче змішована версія того першого разу. Звісно, більше не доводилося повторювати той довгий шлях, вуха не палали від такої самої люті, я не мусив рахувати пачки *No. 6*, щоб не бачити насмішки в очах і приховати потоки сліз... насправді, в дійсності, так не є. Та часом саме так відчувається.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

2. ПЕННІ ГАРДВІК (1973)

Пенні Гардвік була мила дівчина, і сьогодні я обома руками за милих дівчат, хоча тоді не був так певен. У неї були милі мама з татом, милий особнячок, із городом, деревами і ставком, мила дівчача стрижка (вона була білявка з ефектним, чистим, здоровим волоссям середньої довжини — як у старости класу), милі, усміхнені очі, мила молодша сестра, яка чемно всміхалася, коли я дзвонив у двері, і трималася подалі, коли нам було треба. У неї були прекрасні манери (вона подобалося моїй мамі) й завжди відмінні шкільні табелі. Пенні була миловидна, а п'ятірку її улюблених виконавців складали всім добре відомі Карлі Саймон, Керол Кінґ, Джеймс Тейлор, Кет Стівенс та Елтон Джон. Вона багатьом подобалася. Власне, вона була аж така славна, що не дозволяла мені покласти руку під бюстгальтер чи навіть на нього, тож я з нею порвав, хоча, безумовно, не сказав їй, чому. Вона плакала, і я ненавидів її за це, бо почувався поганцем.

Можу уявити, якою людиною Пенні Гардвік виросла: славною. Знаю, що вона вступила до коледжу, добре навчалася і зрештою влаштувалася на посаду продюсера на радіо *BBC*. Припускаю, вона тямуща й вдумлива, може, часом занадто, і амбітна, але не настільки, щоб від цього нудило; у ній були всі ці задатки, коли ми гуляли разом, і на іншому життєвому етапі мене би привабили всі ці чесноти. Тоді ж я не цікавився цими характеристиками, лише грудьми, тож вона мені не підійшла.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Хотів би я розповісти, що ми вели довгі захопливі розмови і зберегли міцну дружбу протягом усіх підліткових років (вона була б для когось прекрасним другом), та, здається, ми не говорили взагалі. Ходили в кіно, на вечірки та дискотеки і — боролися. Боролися у її спальні і в моїй, у її вітальні і в моїй, у спальнях на вечірках і у вітальнях на вечірках, а влітку — на різноманітних газонах. Билися через одне й те саме старе, як світ, питання. Часом я так стомлювався від намагань торкнутися її грудей, що пробував помацати її між ногами, і це здавалося смішною самопародією: наче намагався позичити п'ятірку, а після відмови попросив пів сотні.

У школі (а це була школа тільки для хлопчиків) між нами циркулювали запитання: «Добився хоч чогось?», «Вона дала тобі хоч щось?», «Як багато вона тобі дозволила?» тощо. Часом запитували насмішкувато, передбачаючи відповідь «ні»: «Ти нічого не отримав?», «Тобі не дісталося і краєчка цицьки?» Тим часом дівчатам доводилося задовольнятися безособовими формулюваннями. Пенні використовувала вираз «входити в...»: «Поки не хочу, щоб у мене входили», — у стотисячний раз забираючи мою руку від своїх грудей, терпляче і, може, трохи сумно пояснювала вона (бо, схоже, розуміла, що одного дня, хоч і не тепер, муситиме впустити в себе, і коли це станеться, їй не сподобається). Напад і захист, вторгнення і відштовхування... немовби груди були маленькими об'єктами власності, незаконно присвоєними протилежною статтю, — вони були наші по праву, і ми жадали їх повернути.

Однак, на щастя, у ворожому таборі були зрадники, п'ята колона. Деякі хлопці знали ще інших хлопців, чиї

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

подружки «дозволяли» що завгодно; часом ті дівчата, схоже, активно допомагали в домаганнях до себе ж. Звісно, ніхто не чув, щоб дівчина аж роздяглася чи навіть зняла або послабила застібки білизни. Це був би занадто активний колабораціонізм. Наскільки я розумію, ті дівчата просто заохочували доступ до тіла поведінкою. «Вона втягує живіт і все таке», — схвально відгукнувся про дівчину свого брата Клайв Стівенс; мені знадобився майже рік, щоб осягнути смисл цього маневру. Не дивно, що я пам'ятаю ім'я цієї втягувачки живота — Джудіт; десь у глибині душі я досі хочу з нею познайомитися.

Розгорніть будь-який жіночий журнал — і побачите ті ж самі повторювані скарги: чоловіки — ті маленькі хлопчики десять, двадцять чи тридцять років по тому — безнадійні в ліжку. Їх не цікавить «прелюдія»; вони не хочуть стимулювати ерогенні зони представниць протилежної статі; вони егоїстичні, жадібні, незграбні й невмілі. Неможливо позбутися відчуття, що ці скарги — така собі іронія. Тоді, давно, ми хотіли лише прелюдії — а дівчат вона не цікавила. Їм не хотілося, щоб їх торкалися, пестили, стимулювали, збуджували; вони фактично відбивалися у відповідь на наші спроби. Тож зрештою не дуже дивно, що ми в таких заняттях не досягли значних висот. Протягом двох чи трьох вкрай важливих для формування років нам дуже наполегливо повторювали: забути й думати про таке. Між віком чотирнадцять і двадцять чотири роки прелюдія перетворюється з того, чого хлопці хочуть, а дівчата — ні, на те, що жінкам потрібне, а чоловікам видається

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

марнуванням часу. (Або так вони кажуть. Я особисто прелюдію люблю — переважно тому, що часи, коли я хотів лише доторків, небезпечно свіжі в моїй пам'яті). Як на мене, то ідеальна пара — це жінка з *Cosmo* і чотирнадцятирічний хлопчик.

Якби хто спитав, чому я так вперто намагався помацати Пенні Гардвік за груди, відповіді б не знайшлося. І якби хто спитав Пенні, чому вона з такою ж упертістю мене спиняла, закладаюся, вона б теж не знала, що відказати. Що це для мене означало? Зрештою, я ж не просив жодної взаємності. Чому вона відмовлялася від стимуляції своїх ерогенних зон? Уявлення не маю. Єдине знаю точно: якщо захотіти — відповіді на всі складні запитання можна знайти в тому випаленому протистоянням міжчассі між першими волосинами на лобку і першим запацьканим презервативом.

Хай там як, може, мені й не хотілося запхати руку в ліфчик Пенні так сильно, як здавалося. Може, це іншим людям більше, ніж мені, хотілося, щоб я її помацав. Після пари місяців змагань із Пенні на всіх диванах в околиці я мав досить: зізнався другові (що з висоти теперішнього часу здається дурістю), що так нічого й не досяг, а той сказав про це іншим приятелям; відтак на мене посипалися неприємні й жорстокі жарти. Я дав Пенні останній шанс — у моїй спальні, поки батьків не було вдома (вони дивилися в ратуші виставу місцевого театрального гуртка за мотивами п'єси «Тоуд із Тоуд-голлу»[1]). Я так її силував, що це б розлютило

[1] «Тоуд із Тоуд-голлу» / *Toad of Toad Hall* — п'єса А. Мілна за мотивами роману для дітей «Вітер у вербах» / *The Wind in the Willows* Кеннета Грема 1908 р.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

й налякало дорослу жінку, але так нічого й не домігся, і дорогою до її дому ми не перекинулися й парою слів.

Під час наступної зустрічі я був грубим і холодним, і коли вона потягнулася поцілувати мене на прощання, відмахнувся. «У чому сенс? — спитав я її. — Це завжди закінчується пшиком». Невдовзі після того вона поцікавилася, чи я досі хочу з нею зустрічатися, а я відвів погляд. Ми гуляли разом три місяці, і як для старших класів це вже майже постійні стосунки. (Її батьки навіть познайомилися з моїми і сподобалися одне одному). Тоді вона заплакала, чим остаточно відвернула від себе, адже змусила мене почуватися винним і порвати з нею.

Я почав гуляти з дівчиною на ім'я Кім, про яку точно знав, що вона вже віддавалася й не буде проти (і тут я не помилився в припущеннях) віддатися знову; Пенні почала зустрічатися з Крісом Томсоном із мого класу, хлопцем, у якого було більше подружок, ніж у решти разом узятих. Я нічого в тому не тямив, як і вона. Одного ранку, може, тижнів через три після нашої останньої сутички з Пенні, до класу з гучним риком увірвався Томсон. «Гей, Флемінґ, калічко, вгадай, кому я вчора засадив?»

Кімната заходила ходором.

«Тобі за три місяці й за цицьку не дали потриматися, а я її виграв першого ж тижня».

Я повірив йому; всі знали, що він отримував бажане від усіх, кого зустрічав. Мене принизили, перемогли, обійшли; я почувався ідіотом, малюком, значно-значно молодшим за цього огидного придурка-переростка з великим ротом. Це не мало б мене аж так вразити. У справах нижче пояса Томсон грав у власній лізі,

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

а в 4-Б було повно нещасних ідіотів, які дівчини навіть не обійняли ні разу. Тож аргументи навіть з моєї сторони (хоч і не озвучені) для тих типів мали би звучати неймовірно просунуто. Не такого вже й сорому я набрався. Та все одно не міг второпати, що ж сталося. Як із Пенні відбулася ця трансформація? Як вона перетворилася з дівчини, яка не дозволить нічого, на дівчину, яка дасть все, що завгодно? Певно, найкраще було б не надто над тим замислюватися; не хотілося жаліти нікого, крім себе.

Я сподівався, що з Пенні все буде добре, знав, що в мене все буде добре, і навіть підозрював, що й Кріс Томсон — не найгірша людина на світі. Зрештою, важко уявити, як він заявляється на робоче місце — в банк, страхову компанію чи автосалон, кидає портфеля й хрипко й переможно повідомляє колезі, що «засадив», наприклад, його дружині. (Утім, уявити, як він грає ту дружину, насправді легко. Він уже тоді скидався на того, хто трахає чужих дружин). Жінки, які засуджують чоловіків (і для засудження є чимало причин), мають пам'ятати, з чого ми починали і як далеко мусили дійти.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>